

IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE FINANCIAL POSITION OF THE NGOS IN CROATIA

UTJECAJ PANDEMIJE COVID-19 NA FINANCIJSKI POLOŽAJ NEPROFITNIH ORGANIZACIJA U HRVATSKOJ

VAŠIČEK, Davor

Abstract: *The COVID-19 pandemic has also had a negative impact on economic and financial position NGOs. The results of the research show that the consequences of the pandemic are most pronounced in generating market revenue and membership contributions. The expenditure structure shows a significant decrease of material expenses due to changed mode of conducting the activities, reduced activities, and intensive use of IT technologies. Despite the negative effect on the associations' financial position and performance results, the intensity and short-termism of pandemic effects did not jeopardize the financial sustainability and further development of civil society in Croatia.*

Key words: *non-for-profit organisations, COVID 19 pandemic, financial position, Croatia*

Sažetak: *Pandemija COVID-19 negativno se odrazila ekonomsko-financijski položaj neprofitnih organizacija. Rezultati istraživanja pokazuju da su posljedice pandemije najizraženije u ostvarivanju prihoda na tržištu i članskih doprinosa. U strukturi rashoda osjetno je smanjenje materijalnih rashoda kao rezultat promijenjenog načina rada, smanjenih aktivnosti i intenzivnog korištenja informatičkih tehnologija. Premda su negativno utjecali na financijski položaj i rezultate poslovanja udruga, intenzitet i kratkoročnost učinaka pandemije nije ugrozila financijsku održivost i daljnji razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj.*

Ključne riječi: *neprofitne organizacije, financijski položaj, pandemija Covid 19, Hrvatska*

Author's data: Davor, Vašiček, prof. dr.sc., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Filipovićeve 4, Rijeka, davor.vasicek@efri.hr

1. Uvod

Posljedice pandemije COVID-19 prisutne su diljem svijeta u svim područjima ljudskoga života i djelovanja. Njeni se negativni, poglavito ekonomski, društveni i zdravstveni učinci i dalje intenzivno sagledavaju i istražuju. Vlade diljem svijeta, na ekonomskom su planu, brzo i kontinuirano djelovale na ublažavanju štetnih gospodarskih učinaka pandemije provodeći niz financijskih i poreznih mjera s ciljem očuvanja radnih mjesta, likvidnosti i poslovne održivosti poduzetnika. Vlada RH također je donijela i provela niz poreznih i financijskih mjera pomoći hrvatskoj ekonomiji u oporavku od negativnih posljedica pandemije. Unatoč svemu pad gospodarskih aktivnosti bio je neminovan. Sagledavajući provedene mjere razvidno je da su one dominantno usmjerene na poduzetnički sektor neovisno o pravnom obliku u kojemu se gospodarske aktivnosti obavljaju. To je i razumljivo s obzirom da je gospodarstvo temelj i primarni izvor financiranja svih ostalih djelatnosti. No, učinci i posljedice pandemije uslijed smanjenog i odgođenog odvijanja aktivnosti i realizacije projekata i programa prisutne su i u djelovanju neprofitnih organizacija. Na njihovu ublažavanju i otklanjanju poduzete su također određene mjere.

2. Prethodna istraživanja i pregled literature

Kako je pandemija Covid-19 zahvatila sve segmenta ljudskoga života i djelovanja tako je i globalna znanstvena i stručna zajednica usmjerila fokus svojih istraživanja na njeno zaustavljanje, njene posljedice te na mjere koje se znanstveno mogu podržati i preporučiti. U 2022. godini započinje evaluacija učinaka poduzetih mjera suzbijanja COVID-19 te u tom kontekstu OECD u svojoj studiji [1] izvlači pouke iz evaluacija o odgovorima na COVID-19 koje su provele vlade 67 država članica OECD-a. Provedene evaluacije ne pokrivaju sve aspekte političkih odgovora država na krizu, što sugerira da još uvijek nedostaju dokazi u nekim područjima – poput utjecaja krize na mentalno zdravlje, na mlade ili na razinu obrazovanja. Drugo istraživanje OECD-a [2] je posebno usmjereno na negativan učinak COVID-19 na mlade i mjere oporavka koje u središte stavljaju mlade osobe. Negativni učinci pandemije COVID-19 na neprofitne organizacije bile su predmet istraživanja koje je provela European Fundraising Association zajedno sa Salesforce.org [3] u 2020. godini u 797 neprofitnih organizacija iz 26 država Europe, uključujući i Republiku Hrvatsku. Ključni zaključci istraživanja bili su da su neprofitne organizacije pogođene pandemijom koja se odrazila na sve aspekte njihovog djelovanja. Većina ispitanih neprofitnih organizacija morala je otkazati aktivnosti prikupljanja sredstava i oko polovice ispitanih se borilo da dođu do korisnika ili pruže usluge u uvjetima potpunog ili djelomičnog zatvaranja. Njih 62% predvidjelo je smanjenje prihoda tijekom 2020. godine. Više od trećine izvješćuje da je prihod od pojedinačnih

donacija i usluga pao tijekom pandemije, te da je njihov kapacitet smanjen (kroz pad broja zaposlenih ili volontera). Odgovori su se razlikovali među zemljama i prema veličini organizacije. Ispitanici u Velikoj Britaniji (71%), Španjolskoj (71%) i Italiji (70%) su se u navedenim postotcima izjasnili da će im najvjerojatnije prihod biti manji od očekivanog, dok se gotovo četiri od deset ispitanika (37%) u Njemačkoj izjasnilo da će im prihod biti veći od očekivanog. Jedna četvrtina (26%) u Francuskoj izjasnila se da ne očekuju promjene u razini prihoda. U uvjetima pandemije, neprofitne organizacije mijenjaju svoje poslovne strategije povećavanjem upotrebe digitalnih tehnologija i komunikacija za prikupljanje sredstava i komunikaciju s donatorima. Isto tako, digitalna komunikacija postala je jedan od važnih načina pružanja usluga. Više od polovice ispitanika pronašlo je nove načine isporuke usluge, s porastom onih koje se nude online. Najčešće korišteni digitalni kanali za prikupljanje sredstava i podršku tijekom pandemije bili su E-pošta (84%), društvene mreže/poruke (75%) i web stranice (70%) neprofitnih organizacija. Telefon se također često koristio (48%) te pošta (37%). Online/ virtualne događaje koristilo je više od trećine ispitanika (36%). Metodom virtualnih događaja za prikupljanje donacija najviše se koristilo u Ujedinjenom Kraljevstvu (58%), dok je crowdfunding bio najpopularniji u Španjolskoj (19%).

Žunić-Kovačević [4] analizirajući aktualni javno financijski aspekt mjera Vlade RH, ističe da se posljedice poduzetih mjera porezne politike protiv COVID-a 19 u RH i pozitivni dugoročni učinci mogu naći u zadržavanju smanjenog oporezivanja dohotka od rada, dok mjere u obliku raznovrsnih potpora i pomoći, imaju poglavito negativan kratkoročni učinak na fiskus, u smislu povećanja rashoda odnosno javne potrošnje, te su dugoročno neodržive. Lendić Kasalo [5] analizirajući udruge kao reprezentante civilnoga društva, ističe da se negativni učinci mogu prepoznati kroz više pokazatelja gdje se ističe pad aktivnosti i smanjeno financiranje. U uvjetima pandemije COVID-19 došlo je do ograničavanja i zabrane okupljanja većeg broja osoba te ograničavanje mobilnosti, a što je temelj djelovanja udruga. Udruge su se prilagođavale novim uvjetima na način da su u svoje djelovanje uvele digitalne tehnologije, ali su se pojavile pravno formalne prepreke djelovanju udruga u online okruženju tako da je u tom smislu potrebna prilagodba regulatornog okvira. S obzirom na relativni značaj pojedinih izvora financiranja u ukupnim izvorima financiranja [6] najzastupljeniji izvor financiranja državni proračun i proračuni lokalnih jedinica su zbog pandemije pretrpjeli pad prihoda i pritisak na rashodnu stranu proračuna. Slijedom toga očekivano je preispitivanje financiranja programa i projekata neprofitnih organizacija. Također, i drugi izvori financiranja kao što su članarine, donacije od strane donatora izvan javnog sektora (poduzetnici, građani) postali su upitni u pogledu kontinuiteta financiranja i izdašnosti. Dio neprofitnih organizacija prihode

pribavlja obavljanjem gospodarske djelatnosti i/ili održavanjem manifestacija (razna okupljanja, koncerti) i drugih prigodnih događanja. Takva događanja nisu se mogla održavati te je određeni broj neprofitnih organizacija ostao bez značajnih izvora financiranja. O učincima pandemije provedena je i opsežna rasprava od strane Europskog gospodarskog i socijalnog foruma (EGSO) [7] čija studija iz 2021. godine rasvjetljava aktivnosti organizacija civilnog društva u pružanju pomoći lokalnim zajednicama i ranjivim skupinama u nošenju s posljedicama pandemije. Kvantitativni i kvalitativni podaci o njihovim aktivnostima predstavljeni su kroz studije slučaja, a dan je i pregled izazova s kojima se suočava civilno društvo kao rezultat pandemije.

3. Metodologija

S obzirom na vrlo heterogeni sastav neprofitnog sektora, ekonomsko-financijske posljedice pandemije na njegovo djelovanje ne mogu se generalizirati. Neprofitni sektor u Hrvatskoj čini niz grupacija subjekata: udruge građana, komore, političke stranke, turističke zajednice, zaklade, sindikati i javne ustanove koje nemaju status proračunskih korisnika. Njihovi su izvori financiranja različiti, a aktivnosti raznorodne što implicira i različitu strukturu rashoda. S obzirom na to, ekonomsko-financijske učinke pandemije moguće je preciznije kvantificirati analizom financijskih podataka o poslovanju za svaku od navedenih grupacija posebno. Istraživanje je usmjereno na udruge građana kao dominantnu grupaciju neprofitnih organizacija i temeljni segment civilnoga društva. Istraživanje se temelji na financijskim podacima prezentiranim u godišnjim financijskim izvještajima za razdoblje od 2019. do 2021. godine. Podaci predstavljaju agregirane pojedinačne podatke preko 14.500 udruga koje, sukladno Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [8] primjenjuju obračunsko računovodstveno načelo i sustav dvojnog knjigovodstva. One čine oko 57% ukupnog broja udruga koje podnose financijske izvještaje dok u ekonomsko-financijskom smislu, ostvaruju preko 90% ukupnih prihoda i ukupnih rashoda svih udruga. Preostale „patuljaste“ udruge, njih oko 43%, primjenjuju novčano računovodstveno načelo i jednostavno knjigovodstvo te u ekonomsko-financijskom smislu ne utječu značajno na agregirane pokazatelje financijskog položaja i rezultata poslovanja ukupne grupacije udruga. [9] Unatoč toj činjenici, izostavljanje ovoga dijela udruga predstavlja stanovito metodološko ograničenje istraživanja fokusiranog samo na ekonomski dominantni segment grupacije udruga. Upravo stoga, cilj ovoga istraživanja nije precizna kvantifikacija utjecaja pandemije, već detektiranje smjera i trenda promjena u financijskom položaju i rezultatima poslovanja grupacije udruga u odnosu na pred-pandemijsko razdoblje. Kako bi utvrdili smjer i trend promjene financijskog položaja i rezultata poslovanja analizirana je imovina i izvori imovine kao i prihodi i rashodi u razdoblju od 2019. do 2021. godine. S obzirom da se radi o vremenskom nizu od 3

godine, kako bi uočili koliko se vrijednost imovine, izvora imovine, prihoda i rashoda promijenila u jednom razdoblju u odnosu na prethodno razdoblje korišteni su relativni brojevi dinamike odnosno verižni indeksi koji su tumačeni u postocima preko stope promjena.

4. Rezultati istraživanja i rasprava

4.1. Financijski položaj

Promjene financijskog položaja konsolidirane grupe udruga sagledava se kroz analizu ukupne imovine, obveza i vlastitih izvora financiranja. Tablicom 1. u nastavku prikazani su konsolidirani bilančni podaci o imovini i njenim izvorima prethodno definirane grupe udruga. [10]

IMOVINA I IZVORI IMOVINE	31.12. 2019.	31.12. 2020.	Indeks 2020/19	31.12. 2021.	Indeks 2021/20
1	2	3	4	5	6
IMOVINA	5.969	6.448	109,1	7.074	110,1
Nefinancijska imovina	2.741	2.980	110,4	3.263	109,5
Financijska imovina	3.229	3.468	108,0	3.811	110,5
OBVEZE I VLASTITI IZVORI	5.969	6.448	109,1	7.074	110,1
Obveze	2.284	2.539	114,5	2.935	115,9
- odgođeni rashodi i prihodi	838	1.031	129,1	1.293	124,8
Vlastiti izvori	3.685	3.908	105,8	4.139	106,3
Vlastiti izvori	2.089	2.148	104,6	2.199	103,0
Višak prihoda	1.885	2.035	108,2	2.240	110,5
Manjak prihoda	(289)	(275)	113,4	(299)	111,8

Tablica 1. Imovina, obveze i vlastiti izvori 2019.-2021.godina (u mil.kn)

Iz podataka u Tablici 1. razvidno je da je financijski položaj ove grupe u 2020. i 2021. godini nešto nepovoljniji u odnosu na pred pandemijsku 2019. godinu. Premda agregirana imovina u promatranim godinama bilježi rast od 9,1% odnosno 10,1% u odnosu na 2019. godinu, ukupne obveze istodobno bilježe brži rast od 14,5 %, odnosno 15,9 %. Važno je pritom zapaziti, da je u okviru ukupnih obveza izražen značajan porast vremenski razgraničenih (odgođenih) prihoda i rashoda. U 2020. godini porasli su za 29,1%, a potom u 2021.godini daljnjih 24,8%. Ova bilančna pozicija generira se primarno u kontekstu projektnog i programskog financiranja aktivnosti udruga. Može se stoga zaključiti da je značajan porast ove pozicije u pandemijskim godinama upravo posljedica usporavanja i odgađanja provedbe započetih projekata u otežanim okolnostima. Prethodno navedena kretanja stanja imovine i obveza rezultiraju i usporenijim rastom vlastitih izvora financiranja. Pritom

u njihovoj strukturi valja zapaziti kontinuirani visoki i rastući udio prenesenih viškova prihoda iz prethodnih razdoblja.

4.2. Financijski rezultat

Financijski rezultat neprofitnih organizacija za izvještajno razdoblje izražava se odnosom ukupnih prihoda i ukupnih rashoda, odnosno viškom ili manjkom prihoda. U Tablici 2. [10] prikazani su konsolidirani elementi izvještaja o prihodima i rashodima na razini osnovnih skupina ekonomske klasifikacije sukladno propisanom računskom planu. Analizirano je kretanje nominalnih vrijednosti pojedinih kategorija te promjene u strukturi prihoda i rashoda u pojedinim godinama promatranog razdoblja.

Vidljivo je da su ukupni prihodi u 2020.godini u odnosu na prethodnu godinu smanjeni za 7,4%. Pritom veliki pad od 21,1% bilježe prihodi koje udruge ostvaruju na tržištu. Time je i njihov udio u ukupnim prihodima u 2020.godine smanjen sa 19% na 14,4%. Unatoč porastu od 28,8% u 2021. godini, ovi prihodi nisu dosegli razinu iz 2019.godine te su niži za 11,5%.

Ovi podaci izravni su rezultat otežanog pristupa tržištu na kojemu udruge kao socijalni poduzetnici ostvaruju prihode od pružanja svojih usluga. Značajan je i pad prihoda od članarina i članskih doprinosa kao jednog od primarnih izvora financiranja udruga. U 2020.godini smanjen je za 16,4%, te uz porast od 14,4% u 2021.godini i dalje zaostaje za razinom iz 2019.godine za 7,9%. Ovi podaci također izravno svjedoče o smanjenju aktivnosti članstva uslijed izvanrednih okolnosti. Prihodi po posebnim propisima primarno uključuju prihode iz državnog i lokalnih proračuna za financiranje kompetitivnih programa i projekata od javnoga interesa koje provode udruge. Ovi prihodi u promatranom razdoblju bili su relativno stabilni što svjedoči da je država i u epidemiološki nepovoljnoj situaciji financijski stimulirala djelovanje udruga za provođenje brojnih projekata od javnog interesa.

Posebno značajni izvor financiranja udruga su donacije. U ukupnim prihodima grupacije one kontinuirano čine približno 50%. S obzirom na njihov značaj, smanjenje za 6,4% u 2020.godini značajno je utjecalo na ukupan financijski rezultat. Već u 2021.godini zabilježen je snažan rast ovih prihoda za 31,5% te su one premašile razinu iz 2019. godine za 22,6%. Ovakav porast donacija svakako treba promatrati kao rezultat intenzivnih humanitarnih aktivnosti udruga na otklanjanju posljedica katastrofalnih potresa.

Ostali prihodi koje uglavnom čine prihodi od naknade šteta i prodaje nefinancijske imovine u promatranom su razdoblju oscilirali, a s obzirom na njihovu sporadičnost nisu relevantni za procjene pandemijskih efekata. Prihodi, kao i rashodi od transfera

predstavljaju međusobne prijenose novčanih sredstava povezanih organizacija i nisu relevantni za analizu jer su analitički obuhvaćeni izvornim prihodima i rashodima grupe.

PRIHODI I SRASHODI	2019.	%	2020.	%	Indeks 2020/19	2021.	%	Indeks 2021/20
1	2	3	4	5	6	7	8	9
PRIHODI	5.900	100	5.428	100	92,6	6.674	100	123,5
tržišni	1.124	19,0	783	14,4	71,9	995	14,9	128,8
članarine	610	10,3	506	9,3	83,8	573	8,6	114,4
po poseb. propisima	774	13,1	758	14,0	96,9	812	12,2	107,8
od imovine	117	2,0	90	1,7	75,9	100	1,5	113,5
donacije	2.817	47,7	2.624	48,3	93,6	3.453	51,7	131,5
ostali	300	5,1	503	9,3	168,9	518	15,0	103,6
od transfera	156	2,7	164	3,0	98,4	222	3,3	137,1
RASHODI	5.655	100	5.185	100	92,4	6.400	100	124,0
za radnike	1.322	23,4	1.395	26,9	105,9	1.640	25,6	117,9
materijalni rashodi	3.088	54,6	2.485	47,9	81,5	3.065	47,9	124,1
amortizac.	191	3,4	211	4,1	110,4	244	3,8	116,1
financijski	74	1,3	69	1,3	93,1	70	1,1	103,3
donacije	420	7,4	510	9,8	124,7	763	11,9	151,1
ostali	177	3,1	152	2,9	85,3	211	3,3	139,2
transferi	382	6,8	364	7,0	92,9	408	6,4	111,2
VIŠAK	451		464		103,0	529		115,2
MANJAK	(206)		(220)		110,6	(256)		118,1

Tablica 2. Financijski rezultati poslovanja 2019.-2021. godina (u mil.kn)

U strukturi rashoda grupacije dominantne su stavke troškova zaposlenih te materijalni rashodi. U promatranom razdoblju ukupni rashodi za zaposlene bilježe kontinuirani porast (u 2020. godini 5,9%, a u 2021. godini čak 17,9%) što donekle korelira s porastom broja zaposlenih na bazi sati rada u 2021. (17434) u odnosu na 2019. godinu (15151) od 15%, ali i ukazuje da su troškovi zaposlenih relativno fiksni te ne ovise izravno o usporevanju poslovnih aktivnosti i promjenama načina rada udruga.

Materijalni rashodi, koji uključuju i rashode usluga u 2020.godini smanjeni su u odnosu na prethodnu godinu za 18,5%. To je njihov udio u ukupnim rashodima snizilo sa 54,6% na 47,9%, a taj je udio zadržan i u 2021. godini unatoč porastu od 24,1%. Ovi podaci rezultat su smanjenih kontaktnih aktivnosti (izostanak putovanja,

odgođene aktivnosti, rad od kuće..) i intenzivnijeg korištenja informatičkih tehnologija, posebice u 2020. godini.

Rashodi amortizacije, s obzirom na svoj fiksni karakter i relativno malo učešće u ukupnim rashodima, nisu relevantni. To također vrijedi i za financijske rashode. Bitno je zapaziti da rashodi donacija pokazuju kontinuirani rast u promatranom razdoblju. To nedvojbeno korespondira s rastom prihoda od donacija i potvrđuje činjenicu da su udruge bile značajni organizatori prikupljanja donacija te distribucije prikupljenih materijalnih i financijskih donacija.

5. Zaključak

Rezultati provedenih istraživanja na agregiranim podacima objedinjenih temeljnih financijskih izvještaja reprezentativnog uzorka udruga građana u Hrvatskoj dokazuju da je pandemija COVID-19 utjecala i na njihov financijski položaj, strukturu financiranja i financijsku uspješnost. Utjecaj je bio znatnije izražen u 2020. godini, a u 2021. godini on slabi i prisutni su znakovi intenzivnog oporavka. Bilančni podaci o imovini i izvorima financiranja pokazuju da je financijski položaj udruga bio stabilan i tijekom otežanih uvjeta poslovanja. Promjene u strukturi izvora financiranja očituju se u porastu vremenski razgraničenih prihoda i rashoda. Očekivana je to posljedica zastoja te prolongiranja realizacije započetih programa i projekata udruga u nepovoljnoj epidemiološkoj situaciji. U strukturi ukupnih prihoda izrazitije negativne promjene dogodile su se 2020. godine na pozicijama tržišnih prihoda i članskih doprinosa, a u 2021. osjeća se njihov oporavak. Financiranje projekata i programa iz državnog i lokalnih proračuna bilo je relativno ujednačeno. To svjedoči o kontinuiranoj institucionalnoj i financijskoj podršci središnje i lokalne države funkcioniranju organizacija civilnoga društva. Promjene u strukturi rashoda najizraženije su 2020. godine na poziciji materijalnih rashoda što je također uzrokovano smanjenjem opsega i promjenom načina obavljanja aktivnosti. Općenito, negativni učinci uzrokovani pandemijom COVID-19 na financijski položaj i rezultate poslovanja udruga građana su prisutni, ali su kratkoročni i svojim intenzitetom ne ugrožavaju financijsku održivost i daljnji razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj.

6. Literatura

[1] OECD, *Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) First lessons from government evaluations of COVID-19 responses: A synthesis* 24 January 2022, <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/first-lessons-from-government-evaluations-of-covid-19-responses-a-synthesis-483507d6/>

[2] OECD *Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) Delivering for youth: How governments can put young people at the centre of the recovery* 17 March 2022,

<https://www.oecd.org/coronavirus/en/policy-responses>, (15.04.2022.)

[3] European Fundraising Association. (2020). *The Impact of Covid-19 on Nonprofits in Europe*. EFA, salesforce.org, *Dostupno na:* <https://efa-net.eu/resources/the-impact-of-covid-19-on-nonprofits-in-europe> (10.04.2022.)

[4] Žunić Kovačević, N. (2021). Posljedice i učinci pandemije bolesti COVID-19 na fiskalni sustav i oporezivanje. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 58(2), 483-499.

[5] Lendić Kasalo, V. (2020) Djelovanje udruga u uvjetima pandemije. *Udruga: časopis za predsjednike/ce udruga i ostale odgovorne osobe u udrugama*, Centar za management i savjetovanje d.o.o., Zagreb, ISSN 1849-1961, 1/2020

[6] Vašiček, D., Sikirić, A.M. i; Dragija Kostić, M. (2019). Financial position and sustainability of associations in Croatia // *ECONOMICS OF DIGITAL TRANSFORMATION* / Drezgić, Saša; Žiković, Saša; Tomljanović, Marko (ur.). Rijeka: University of Rijeka, Faculty of Economics and Business, str. 383-398

[7] EGSO (2021) *The response of civil society organisations to face the COVID-19 pandemic and the consequent restrictive measures adopted in Europe – Study*, *Dostupno na:* <https://www.eesc.europa.eu/hr/our-work/publications-other-work/publications/response-civil-society-organisations-face-covid-19-pandemic-and-consequent-restrictive-measures-adopted-europe-study> , (25.04.2022.)

[8] Narodne novine (2014), Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, broj 124. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html

[9] Registar neprofitnih organizacija (2022), <https://mfin.gov.hr/istaknute teme/neprofitne-organizacije/registar-neprofitnih-organizacija/118>

[10] FINA, INFOBIZ , <https://www.fina.hr/neprofitne-organizacije#dokumentacija-i-propisi>